

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (suurkoda)

16. juuli 2020*

Eelotsusetaotlus – Võõrtöötajad – Sotsiaalkindlustus – Kohaldatavad õigusaktid – Määrus (EMÜ) nr 1408/71 – Artikli 14 punkti 2 alapunkt a – Mõiste „isik, kes töötab transpordivahendil ettevõtja juures“ – Määrus (EÜ) nr 883/2004 – Artikli 13 lõike 1 punkt b – Mõiste „töandja“ – Veoautojuhid, kes tavaliselt töötavad kahes või enamas liikmesriigis või Euroopa Vabakaubanduse Assotsiatsiooni (EFTA) riigis – Veoautojuhid, kes on sõlminud töölepingu ühe ettevõtjaga, kuid on antud nende autojuhtide elukohariigis asuva teise ettevõtja tegelikku alluvusse – „Töandjaks“ oleva ettevõtja kindlaksmääramine

Kohtuasjas C-610/18,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Centrale Raad van Beroepi (avaliku teenistuse ja sotsiaalkindlustusajade apellatsioonikohus, Madalmaad) 20. septembri 2018. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 25. septembril 2018, menetluses

AFMB Ltd jt

versus

Raad van bestuur van de Sociale verzekeringsbank,

EUROOPA KOHUS (suurkoda),

koosseisus: president K. Lenaerts, asepresident R. Silva de Lapuerta, kodade presidendid J.-C. Bonichot, A. Arabadjiev, E. Regan (ettekandja), P. G. Xuereb, L. S. Rossi ja I. Jarukaitis, kohtunikud E. Juhász, M. Ilešič, J. Malenovský, T. von Danwitz, C. Toader, C. Lycourgos ja A. Kumin,

kohtujurist: P. Pikamäe,

kohtusekretär: asekohtusekretär M.-A. Gaudissart,

arvestades kirjalikku menetlust ja 17. septembri 2019. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

- AFMB Ltd jt, esindaja: *advocaat* M. van Dam,
- Raad van bestuur van de Sociale verzekeringsbank, esindajad: H. van der Most ja M. Wickenhagen,
- Madalmaade valitsus, esindajad: M. K. Bulterman, P. Huurnink ja J. Hoogveld,
- Tšehhi valitsus, esindajad: M. Smolek, J. Vlácil ja J. Pavliš,

* Kohtumenetluse keel: hollandi.

- Prantsuse valitsus, esindajad: A.-L. Desjonquères, A. Daly ja R. Coesme,
- Küprose valitsus, esindajad: N. Ioannou ja D. Kalli,
- Ungari valitsus, esindajad: M. Z. Fehér, M. Tátrai ja V. Kiss,
- Austria valitsus, esindajad: J. Schmoll ja G. Hesse,
- Ühendkuningriigi valitsus, esindaja: Z. Lavery, keda abistas *barrister* K. Apps,
- Euroopa Komisjon, esindajad: D. Martin ja M. van Beek,

olles 26. novembri 2019. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus puudutab küsimust, kuidas tõlgendada nõukogu 14. juuni 1971. aasta määruse (EMÜ) nr 1408/71 sotsiaalkindlustusskeemide kohaldamise kohta ühenduse piires liikuvate töötajate, füüsilisest isikust ettevõtjate ja nende pereliikmete suhtes (nõukogu 2. detsembri 1996. aasta määrusega (EÜ) nr 118/97 (EÜT 1997, L 28, lk 1; ELT eriväljaanne 05/03, lk 3) muudetud ja ajakohastatud redaktsioonis, mida on muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 31. märtsi 2004. aasta määrusega (EÜ) nr 631/2004 (ELT 2004, L 100, lk 1; ELT eriväljaanne 05/05, lk 10)) (edaspidi „määrus nr 1408/71“) artikli 14 punkti 1 alapunkti a ja artikli 14 punkti 2 alapunkti a ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2004. aasta määruse (EÜ) nr 883/2004 sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimise kohta (muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. mai 2012. aasta määrusega (EÜ) nr 465/2012 (ELT 2012, L 149, lk 4) (edaspidi „määrus nr 883/2004“) artiklit 12 ja artikli 13 lõike 1 punkti b.
- 2 Taotlus on esitatud ühelt poolt Küprosel asuva äriühingu AFMB Ltd ja rahvusvahelisi vedusid tegevate veoautojuhtide ja teiselt poolt Raad van bestuur van de Sociale verzekeringsbankiga (sotsiaalkindlustusasutuse haldusnõukogu, Madalmaad; edaspidi „Svb“) vahelises kohtuvaidluses viimase otsuste üle, millega Svb tunnistas neile veoautojuhtidele kohaldatavaks Madalmaade sotsiaalkindlustusalased õigusaktid.

Õiguslik raamistik

Määrus nr 1408/71

- 3 Määruse nr 1408/71 II jaotises „Kohaldatava õiguse kindlaksmääramine“ sisalduvad artiklid 13–17.
- 4 Määruse artiklis 13 „Üldreeglid“ on sätestatud:

„1. Vastavalt artiklitele 14c ja 14f alluvad isikud, kelle suhtes käesolevat määrust kohaldatakse, ainult ühe liikmesriigi õigusaktidele. Kõnealused õigusaktid määratakse kindlaks vastavalt käesoleva jaotise sätetele.

2. Arvestades artikleid 14–17:

- a) liikmesriigi territooriumil töötava isiku suhtes kehtivad selle riigi õigusaktid, seda ka juhul, kui ta elab teise liikmesriigi territooriumil või kui tema tööandjaks oleva ettevõtja või isiku registrisse kantud asukoht või peamine tegevuskoht asub teise liikmesriigi territooriumil;

[...]“.

5 Nimetatud määruse artiklis 14 on ette nähtud:

„Artikli 13 lõike 2 punkti a kohaldamisel arvestatakse järgmisi erandeid või asjaolusid:

1. a) Liikmesriigi territooriumil tööle võetud isiku suhtes, kelle tema tööandja lähetab teise liikmesriigi territooriumile tööle sama tööandja heaks, jäävad kehtima esimesena nimetatud liikmesriigi õigusaktid, tingimusel et kõnealuse töötamise eeldatav kestus ei ületa 12 kuud ning et ta ei ole saadetud asendama teist isikut, kelle ametiaeg seal on lõppenud.

[...]

2. Tavaliselt kahe või enama liikmesriigi territooriumil töötava isiku suhtes kohaldatavad õigusaktid määratakse kindlaks järgmiselt:

- a) isiku suhtes, kes töötab transpordivahendil või kuulub lennuekipaazi ettevõtja juures, kes pakub rendi või tasu eest või oma kulul rahvusvahelisi raudtee-, maantee-, õhu- või siseveetransporditeenuseid reisijate- või kaubaveoks ja kelle registrisse kantud asukoht või peamine tegevuskoht on liikmesriigi territooriumil, kehtivad nimetatud liikmesriigi õigusaktid järgmiste piirangutega:

[...]

- ii) kui isik töötab peamiselt selle liikmesriigi territooriumil, kus ta elab, kehtivad tema suhtes nimetatud riigi õigusaktid, seda ka juhul, kui tema tööandjaks oleva ettevõtja registrisse kantud asukoht ja peamine tegevuskoht ei ole kõnealusel territooriumil ega asu seal ka tema filiaali ega alalist esindust;

[...]“.

6 Määruse nr 1408/71 artikli 84a kohaselt lasub selle määrusega hõlmatud asutustel ja isikutel vastastikuse teavitamise ja koostöö kohustus selle määruse nõuetekohase rakendamise tagamiseks.

Määrus (EMP) nr 574/72

7 Nõukogu 21. märtsi 1972. aasta määruse (EMÜ) nr 574/72, millega määratakse kindlaks määruse nr 1408/71 rakendamise kord (määrusega nr 118/97 muudetud ja ajakohastatud redaktsioonis, mida muudeti Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. aprilli 2005. aasta määrusega (EÜ) nr 647/2005 (ELT 2005, L 117, lk 1)) (edaspidi „määrus nr 574/72“), artiklis 12a on muu hulgas ette nähtud normid, mis puudutavad liikmesriikide pädevate ametiasutuste vahelist teabevahetust määruse nr 1408/71 artikli 14 lõike 2 kohaldamisel.

Määrus nr 883/2004

- 8 Määruse nr 883/2004 põhjendused 1, 4, 18a ja 45 on sõnastatud järgmiselt:
- „(1) Riiklike sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimismid mahuvad isikute vaba liikumise raamesse ja peaksid kaasa aitama nende elustandardi ja tööhõive tingimuste paranemisele.
- [...]
- (4) Vaja on arvestada siseriiklike sotsiaalkindlustusalaste õigusaktide erijooni ning rajada üksnes koordineerimissüsteem.
- [...]
- (18a) Üksnes ühe liikmesriigi õigusaktide kohaldamise põhimõte on väga oluline ja seda tuleks edendada. [...]
- [...]
- (45) Kuna kavandatava meetme eesmärki, milleks on koordineerimismeetmete abiga tagada isikute vaba liikumise õiguse tõhus rakendamine, ei suuda liikmesriigid täielikult saavutada ning seetõttu on eesmärk meetme ulatuse ja mõju tõttu paremini saavutatav ühenduse tasandil, võib ühendus võtta meetmeid kooskõlas asutamislepingu artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuse põhimõttega. [...]“.
- 9 Selle määruse artikli 2 „Isikud, kelle suhtes määrus on kohaldatav“ lõikes 1 on ette nähtud:
- „Käesolevat määrust kohaldatakse liikmesriigi kodanike, liikmesriigis elavate kodakondsuseta isikute ja pagulaste suhtes, kes on või on olnud sotsiaalkindlustusalaste õigusaktidega hõlmatud ühes või mitmes liikmesriigis, samuti nende pereliikmete ning nende ülalpidamisel olnud isikute suhtes.“
- 10 Selle määruse II jaotis „Kohaldatava õiguse kindlaksmääramine“ sisaldab artikleid 11–16.
- 11 Nimetatud määruse artiklis 11 „Üldeeskirjad“ on sätestatud:
- „1. Käesoleva määruse reguleerimisalasse kuuluvate isikute suhtes kohaldatakse üksnes ühe liikmesriigi õigusakte. Sellised õigusaktid määratakse kindlaks kooskõlas käesoleva jaotisega.
- [...]
3. Arvestades artiklites 12–16 sätestatut:
- a) liikmesriigis töötava või füüsilisest isikust ettevõtjana tegutseva isiku suhtes kohaldatakse selle liikmesriigi õigusakte.
- [...]“.
- 12 Määruse nr 883/2004 artikkel 12 „Erieeskirjad“ on sõnastatud järgmiselt:
- „1. Isiku suhtes, kes töötab liikmesriigis tööandja heaks, kes tavaliselt seal tegutseb, ning kelle tööandja lähetab teise liikmesriiki selle tööandja nimel tööd tegema, kohaldatakse jätkuvalt esimese liikmesriigi õigusakte, tingimusel et sellise töö eeldatav kestus ei ületa 24 kuud ning teda ei saadeta teist lähetatud isikut asendada.

2. Isiku suhtes, kes tavaliselt tegutseb füüsilisest isikust ettevõtjana liikmesriigis ja kes läheb tegelema sama tegevusega teise liikmesriiki, kohaldatakse jätkuvalt esimese liikmesriigi õigusakte, tingimusel et sellise tegevuse eeldatav kestus ei ületa 24 kuud.“

13 Selle määruse artikli 13 lõikes 1 on sätestatud:

„Isiku suhtes, kes tavaliselt töötab kahes või mitmes liikmesriigis, kohaldatakse õigusakte järgmiselt:

- a) elukohajärgse liikmesriigi õigusakte, kui oluline osa tema tegevusest toimub selles liikmesriigis, või
- b) kui oluline osa tema tegevusest ei toimu elukohajärgses liikmesriigis:
 - i) selle liikmesriigi õigusakte, kus asub talle tööd andva ettevõtja või tööandja registrisse kantud asukoht või tegevuskoht, kui talle annab tööd üks ettevõtja või tööandja,

[...]“.

14 Nimetatud määruse V jaotise „Muud sätted“ artiklis 76, mis kannab pealkirja „Koostöö“, on muu hulgas ette nähtud selle määrusega hõlmatud institutsioonide ja isikute erinevad võimalused ja vastastikused kohustused anda teavet ja teha koosööd.

15 Sama määruse VI jaotises, kus on ette nähtud ülemineku- ja lõppsätted, sisalduvad selle määruse artiklid 87–91.

16 Määruse nr 883/2004 artikli 90 „Kehtetuks tunnistamine“ lõikes 1 on sätestatud:

„[Määrus nr 1408/71] tühistatakse alates käesoleva määruse kohaldamiskuupäevast.

[Määrus nr 1408/71] jääb jõusse ning säilitab õigusliku mõju järgmistel eesmärkidel:

[...]

- c) [...] [2. mai 1992. aasta] Euroopa Majanduspiirkonna leping [(EÜT 1994, L 1, lk 1)] ja Euroopa Ühenduse ja selle liikmesriikide ning teiselt poolt Šveitsi Konföderatsiooni vaheline leping isikute vaba liikumise kohta [mis allkirjastati Luxembourgis 21. juunil 1999 ning kiideti Euroopa Ühenduse nimel heaks nõukogu ja komisjoni 4. aprilli 2002. aasta otsusega teadus- ja tehnikakoostöö kokkuleppe suhtes Šveitsi Konföderatsiooniga seitsme kokkuleppe sõlmimise kohta (EÜT 2002, L 114, lk 6; ELT eriväljaanne 11/41, lk 89)] ning muud lepingud, mis sisaldavad viidet määrusele [nr 1408/71], kuni nimetatud lepinguid pole muudetud käesolevat määrust silmas pidades.“

Määrus (EÜ) nr 987/2009

17 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. septembri 2009. aasta määruse (EÜ) nr 987/2009, milles sätestatakse määruse nr 883/2004 rakendamise kord (ELT 2009, L 284, lk 1), artiklis 16 on nähtuvalt selle pealkirjast ette nähtud määruse nr 883/2004 artikli 13 kohaldamise kord.

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

18 Küprosel 10. mail 2011 asutatud äriühing AFMB sõlmis Madalmaades asuvate veoettevõtjatega masinapargi haldamise lepingud, mille alusel ta võttis endale kohustuse tasu eest hallata nende ettevõtjate poolt nende tegevuse raames käitatavaid raskeveokeid nende ettevõtjate arvel ja riisikol. AFMB sõlmis ka erinevateks, 1. oktoobri 2011. aasta ja 26. mai 2015. aasta vahele jäänud

ajavahemikeks töölepingud Madalmaades elavate rahvusvahelisi vedusid tegevate veoautojuhtidega. Nende lepingute tingimuste kohaselt oli AFMB määratletud kui nende töötajate tööandja ja Küprose tööõigus oli määratud kohaldatavaks õiguseks.

- 19 Eelotsusetaotluse esitanud kohus tuvastas, et enne nende töölepingute sõlmimist ei olnud asjaomased rahvusvahelisi vedusid tegevad veoautojuhid kunagi Küprosel elanud ega töötanud. Nende lepingute täitmise ajal elasid nad endiselt Madalmaades ja nende tegevus nimetatud veoettevõtjate heaks toimus kahes või enam liikmesriigis või neist veoautojuhtidest mõne puhul ka ühes või mitmes Euroopa Vabakaubanduse Assotsiatsiooni (EFTA) riigis. Eelotsusetaotlusest nähtub ka, et sellel ajavahemikul ei toimunud oluline osa nende veoautojuhtide tegevusest Madalmaades. Peale selle oli mõni neist varem olnud samade ettevõtjate töötaja.
- 20 AFMB palus määruse nr 987/2009 artikli 16 alusel Svb-l kinnitada, et nende rahvusvahelisi vedusid tegevate veoautojuhtide suhtes, kellega ta oli sõlminud nimetatud töölepingud, ei olnud samal ajavahemikul vastavalt määruse nr 883/2004 artiklile 13 kohaldatavad Madalmaade sotsiaalkindlustusalased õigusaktid. Ta märkis sellega seoses täpsemalt, et kuna Svb ei olnud kinnitanud, et nende veoautojuhtide suhtes ei ole kohaldatavad Madalmaade sotsiaalkindlustusalased õigusaktid, ei saanud Küprose pädev asutus nende veoautojuhtide kohta väljastada tõendeid A 1.
- 21 2013. aasta oktoobris tehtud otsustega teatas Svb, et nende veoautojuhtide suhtes on kohaldatavad Madalmaade sotsiaalkindlustusalased õigusaktid ja väljastas vastavad tõendid A 1.
- 22 AFMB esitatud vaide järel kinnitas Svb neid otsuseid 2014. aasta juulis vastu võetud otsustega.
- 23 AFMB ja teatav osa töölepingud sõlminud veoautojuhtidest esitas Svb viimati mainitud otsuste peale hagi rechtbank Amsterdamile (Amsterdami esimese astme kohus, Madalmaad). Nimetatud kohus jättis selle hagi 25. märtsi 2016. aasta otsusega rahuldamata.
- 24 AFMB ja osa veoautojuhte esitas apellatsioonkaebuse eelotsusetaotluse esitanud kohtule.
- 25 Hagi esitamise järel peatati dialoogi- ja lepitusmenetlus, mida Küprose pädev asutus oli seoses Svb väljastatud tõenditega A 1 alustanud vastavalt sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimise halduskomisjoni 12. juuni 2009. aasta otsusele nr A 1, mis käsitleb dialoogi- ja lepitusmenetluse kehtestamist seoses dokumentide kehtivusega, kohaldatavate õigusaktide kindlaksmääramisega ja hüvitiste maksimisega määruse nr 883/2004 alusel (ELT 2010, C 106, lk 1).
- 26 Eelotsusetaotluse esitanud kohtul on seoses vaidlusega põhikohtuasjas esiteks tekkinud küsimus, kas asjaomaseid veoautojuhte tuleb pidada AFMB või veoettevõtjate „juures töötavateks“ määruse nr 1408/71 artikli 14 punkti 2 alapunkti a tähenduses, ja kas nende tööandja määruse nr 883/2004 artikli 13 lõike 1 punkti b tähenduses on AFMB või need veoettevõtjad. See kohus soovib seega kindlaks teha ettevõtja(d), kes tuleb nende sätete kohaldamisel tunnistada nende veoautojuhtide tööandjaks, ja kriteeriumid, millest tuleb seejuures lähtuda. Tema hinnangul on see küsimus põhikohtuasja vaidluse seisukohalt otsustava tähtsusega, sest see võimaldab välja selgitada, millise liikmesriigi sotsiaalkindlustusalased õigusaktid on neile veoautojuhtidele kohaldatavad.
- 27 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib sellega seoses, et määrused nr 1408/71 ja nr 883/2004 ei määratle mõistet „tööandja“ ega viita sellega seoses liikmesriikide õigusaktidele.
- 28 Nimetatud kohus leiab siiski, et on mitu asjaolu, mis toetavad liidu õiguse sellist tõlgendust, mille kohaselt tuleb sellises olukorras nagu põhikohtuasjas tunnistada nende rahvusvahelisi vedusid tegevate veoautojuhtide tööandjaks veoettevõtjad, kuid märgib, et sellisel tõlgendusel on ka puudusi seoses kohaldatavate sotsiaalkindlustusalaste õigusaktide kindlaksmääramisega.

- 29 Teiseks, juhul kui Euroopa Kohus peaks leidma, et tööandjaks tuleb pidada ettevõtjat, kes on sõlminud veoautojuhtidega töölepingud – nagu AFMB –, küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus, kas vaatluse all olevale olukorrale tuleb kohaldada määrustes nr 1408/71 ja nr 883/2004 ette nähtud lähetamise korrale eriomaseid tingimusi.
- 30 Kolmandaks, eelmises punktis osutatud juhul ja eeldusel, et teisele eelotsuse küsimusele vastatakse eitavalt, on eelotsusetaotluse esitanud kohtul küsimus, kas sellised asjaolud, nagu põhikohtuasjas, kujutavad endast õiguse kuritarvitamist. Ta märgib selle kohta, et kuigi liidu õigus kaitseb asutamisevabadust, oli käesoleval juhul põhikohtuasjas kõne all olevate veoettevõtjate ja AFMB peamine eesmärk hiilida kõrvale Madalmaade õigusaktidest ja regulatsioonist, luues kunstlikult tingimused, mis võimaldavad liidu õigusest kasu lõigata. Kui peaks tuvastatama selline kuritarvitamine, on eelotsusetaotluse esitanud kohtul küsimus järelduste kohta, mis tuleb sellest põhikohtuasja lahendamisel teha.
- 31 Neil asjaoludel otsustas Centrale Raad van Beroep (avaliku teenistuse ja sotsiaalkindlustusasjade apellatsioonikohus, Madalmaad) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

- „1. a) Kas [määruse nr 1408/71] artikli 14 punkti 2 alapunkti a tuleb tõlgendada nii, et sellises olukorras nagu põhikohtuasjas kuulub töötajana rahvusvahelisi vedusid tegev veoautojuht:
- i) selle veoettevõtja veoautojuhtidest töötajate hulka, kes võttis ta tööle, kelle täielikus käsutuses asjaomane isik tegelikult tähtajatult on, kelle alluvuses asjaomane isik tegelikult on ning kes on tegelik töötasukulude kandja, või
 - ii) selle ettevõtja veoautojuhtidest töötajate hulka, kes on formaalselt temaga sõlminud töölepingu ja maksnud talle punktis i nimetatud veoettevõtjaga sõlmitud kokkuleppe alusel töötasu ning tasunud sellelt töötasult sotsiaalkindlustusmaksid oma asukohaliikmesriigis, mitte punktis i nimetatud veoettevõtja asukohaliikmesriigis, või
 - iii) nii punktis i kui ka punktis ii nimetatud ettevõtja veoautojuhtidest töötajate hulka?
- b) Kas [määruse nr 883/2004] artikli 13 lõike 1 punkti b tuleb tõlgendada nii, et sellises olukorras nagu põhikohtuasjas tuleb töötajana rahvusvahelisi vedusid tegeva veoautojuhi tööandjaks pidada:
- i) veoettevõtjat, kes võttis ta tööle, kelle täielikus käsutuses asjaomane isik tegelikult tähtajatult on, kelle alluvuses asjaomane isik tegelikult on ning kes on tegelik töötasukulude kandja, või
 - ii) ettevõtjat, kes on formaalselt temaga sõlminud töölepingu ja maksnud talle punktis a nimetatud veoettevõtjaga sõlmitud kokkuleppe alusel töötasu ning tasunud sellelt töötasult sotsiaalkindlustusmaksid oma asukohaliikmesriigis, mitte punktis i nimetatud veoettevõtja asukohaliikmesriigis, või
 - iii) nii punktis i kui ka punktis ii nimetatud ettevõtjat?
2. Juhul kui sellises olukorras nagu põhikohtuasjas peetakse tööandjaks esimese küsimuse punkti a alapunktis ii ja esimese küsimuse punkti b alapunktis ii nimetatud ettevõtjat:

kas eritingimused, mille täidetuse korral võivad sellised tööandjad nagu renditööjõudu vahendavad ettevõtjad ja teised vahendajad tugineda [määruse nr 1408/71] artikli 14 punkti 1 alapunktis a ja [määruse nr 883/2004] artiklis 12 ette nähtud eranditele töökohariigi põhimõttest, kehtivad analoogia alusel tervikuna või osaliselt ka [määruse nr 1408/71] artikli 14 punkti 2 alapunkti a ja [määruse nr 883/2004] artikli 13 lõike 1 punkti b kohaldamisel?

3. Juhul kui sellises olukorras nagu põhikohtuasjas peetakse tööandjaks esimese küsimuse punkti a alapunktis ii ja esimese küsimuse punkti b alapunktis ii nimetatud ettevõtjat ja teisele küsimusele vastatakse eitavalt:

kas käesolevas eelotsusetaotluses kajastatud asjaolude puhul on tegemist olukorraga, mida tuleb pidada liidu õiguse ja/või EFTA õiguse kuritarvitamiseks? Kui jah, siis milline on selle tagajärg?“

Eelotsuse küsimuste analüüs

Sissejuhatavad märkused

- 32 Tšehhi, Küprose, Austria ja Ühendkuningriigi valitsus seavad kahtluse alla määruse nr 1408/71 ajalise kohaldatavuse põhikohtuasjas põhjusel, et asjasse puutuva tegevuse toimumise ajavahemikud on kõik hilisemad kui kuupäev, mil see määrus asendati määrusega nr 883/2004. Nad leiavad, et seetõttu peaks Euroopa Kohus esitatud küsimustele vastama ainult niivõrd, kui need puudutavad määrust nr 883/2004.
- 33 Sellega seoses tuleb märkida, et nähtuvalt käesoleva kohtuotsuse punktist 18 on kõik ajavahemikud, mil põhikohtuasja veoautojuhid olid töölepinguga AFMBga seotud, hilisemad kui 1. mai 2010 ehk kuupäev, mil määrus nr 1408/71 määrusega nr 883/2004 kehtetuks tunnistati ja asendati.
- 34 Sellest järeldub, et viimati nimetatud määrus on kohaldatav nende põhikohtuasja veoautojuhtide olukorrale, kes töötasid kahes või enamas liikmesriigis.
- 35 Mis puudutab neid põhikohtuasja veoautojuhte, kes töötasid ühtaegu ühes või mitmes liikmesriigis ja ühes või mitmes EFTA riigis, siis tuleb märkida, et vastavalt määruse nr 883/2004 artiklile 90 jäi määrus nr 1408/71 jõusse ning säilitas õigusliku mõju muu hulgas Euroopa Majanduspiirkonna lepingu ning Euroopa Ühenduse ja selle liikmesriikide ning Šveitsi Konföderatsiooni vahelise kokkuleppe isikute vaba liikumise kohta kohaldamise tarbeks, kuni nimetatud lepinguid pole muudetud määrust nr 883/2004 silmas pidades. Viimati nimetatud määrus muutus aga pärast selliseid muudatusi Šveitsi Konföderatsiooni suhtes kohaldatavaks alles alates 1. aprillist 2012 ning Islandi, Liechtensteini ja Norra suhtes alates 1. juunist 2012.
- 36 Sellest järeldub, et määrus nr 1408/71 oli nendes EFTA riikides teatava aja jooksul põhikohtuasjas kõne all olevatest ajavahemikest endiselt jõus ja kui need veoautojuhid töötasid neist kuupäevadest varasematel ajavahemikel mõnes neist riikidest – seda peab kontrollima eelotsusetaotluse esitanud kohus –, on see määrus selles ulatuses kohaldatav.
- 37 Neil asjaoludel tuleb eelotsusetaotluse esitanud kohtule kogu tarviliku vastuse andmiseks käesoleva kohtuasja kontekstis arvesse võtta nii määrust nr 1408/71 kui ka määrust nr 883/2004.

Esimene küsimus

- 38 Esimese küsimusega palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas määruse nr 1408/71 artikli 14 punkti 2 alapunkti a ja määruse nr 883/2004 artikli 13 lõike 1 punkti b tuleb tõlgendada nii, et rahvusvahelisi vedusid tegeva veoautojuhi tööandja nende sätete tähenduses on veoettevõtja, kes on selle autojuhi tööle võtnud, kelle täielikus käsutuses ta tegelikult on, kelle tegelikus alluvuses ta on ning kes on tegelik töötasukulude kandja, või ettevõtja, kes on sõlminud temaga töölepingu ja kes maksab talle veoettevõtjaga sõlmitud kokkuleppe alusel töötasu.

- 39 Eelotsusetaotlusest ilmneb, et selle küsimuse ajendiks on põhikohtuasja poolte erimeelsus selles, millise liikmesriigi sotsiaalkindlustusalased õigusaktid on kohaldatavad rahvusvahelisi vedusid tegevatele veoautojuhtidele, kes on sõlminud töölepingu AFMBga, kuid kes töötavad põhikohtuasjas kõne all olevate veoettevõtjate heaks. SvB leiab nimelt, et üksnes Madalmaades asuvaid veoettevõtjaid tuleb pidada nende autojuhtide tööandjateks, mistõttu on neile autojuhtidele kohaldatav Madalmaade õigus, samas kui AFMB ja need veoautojuhid leiavad, et tööandjaks tuleb pidada AFMBd ja et neile on kohaldatav Küprose õigus, sest AFMB asukoht on Küprosel.
- 40 Siinkohal tuleb märkida, et määruse nr 1408/71 II jaotise sätted, mille hulka kuulub ka artikli 14 punkti 2 alapunkt a, ning määruse nr 883/2004 II jaotise sätted, mille hulka kuulub ka artikli 13 lõike 1 punkt b, moodustavad täieliku ja ühtse kollisiooninormide süsteemi. Nende sätete eesmärk ei ole üksnes vältida eri riikide õigusnormide samaaegset kohaldamist ja sellest tuleneda võivaid probleeme, vaid ka vältida olukorda, kus selle määruse kohaldamisalasse kuuluvatel isikutel puudub sotsiaalkindlustuskaitse, kuna nende suhtes ei kuulu kohaldamisele ühegi riigi õigusaktid (vt selle kohta 1. veebruari 2017. aasta kohtuotsus Tolley, C-430/15, EU:C:2017:74, punkt 58, ja 25. oktoobri 2018. aasta kohtuotsus Walltopia, C-451/17, EU:C:2018:861, punkt 41).
- 41 Seega, kui isik kuulub määruse nr 1408/71 või määruse nr 883/2004 isikulisse kohaldamisalasse, mis on määratletud kummagi määruse artiklis 2, on üldjuhul kohaldatav ühe liikmesriigi õigusaktide kohaldamise nõue, mis on sätestatud vastavalt määruse nr 1408/71 artikli 13 lõikes 1 ja määruse nr 883/2004 artikli 11 lõikes 1, ning see, millise liikmesriigi õigusnormid kohaldamisele kuuluvad, määratakse kindlaks neist määrustest ühe II jaotise sätete kohaselt (vt selle kohta 1. veebruari 2017. aasta kohtuotsus Tolley, C-430/15, EU:C:2017:74, punkt 59, ja 25. oktoobri 2018. aasta kohtuotsus Walltopia, C-451/17, EU:C:2018:861, punkt 42).
- 42 Selleks on määruse nr 1408/71 artikli 13 lõike 2 punktis a ja määruse nr 883/2004 artikli 11 lõike 3 punktis a ette nähtud põhimõte, et isiku suhtes, kes töötab liikmesriigi territooriumil, kehtivad selle riigi õigusaktid.
- 43 See põhimõte on sõnastatud neist sätetest esimese korral siiski täiendiga „[a]rvestades [määruse nr 1408/71] artikleid 14–17“ ja teise korral „[a]rvestades [määruse nr 883/2004] artiklites 12–16 sätestatud“. Nimelt võib teatud konkreetsetes olukordades tekkida oht, et selle põhimõtte üldine ja piiramatult kohaldamine mitte ei aita vältida, vaid hoopis tekitab nii töötajale, tööandajale kui ka sotsiaalkindlustusasutustele administratiivseid raskusi, mis võivad tõkestada nende määrustega hõlmatud isikute vaba liikumise teostamist (vt selle kohta 13. septembri 2017. aasta kohtuotsus X, C-570/15, EU:C:2017:674, punkt 16, ja 6. veebruari 2018. aasta kohtuotsus Altun jt, C-359/16, EU:C:2018:63, punkt 31).
- 44 Nende konkreetsete olukordade hulka kuulub ka vastavalt määruse nr 1408/71 artikli 14 punktis 2 ning määruse nr 883/2004 artikli 13 lõikes 1 osutatud isiku olukord, kes tavaliselt töötab kahes või enamas liikmesriigis.
- 45 Täpsemalt on määruse nr 1408/71 artikli 14 punkti 2 alapunktis a ette nähtud, et isiku suhtes, kes töötab transpordivahendil ettevõtja juures, kes pakub rendi või tasu eest või oma kulul rahvusvahelisi maanteetransporditeenuseid kaubaveoks ja kelle registrisse kantud asukoht või peamine tegevuskoht on liikmesriigi territooriumil, kehtivad nimetatud liikmesriigi õigusaktid, kui see isik – nii nagu põhikohtuasja veoautojuhid, kellele see määrus on kohaldatav – ei tööta peamiselt selle liikmesriigi territooriumil, kus ta elab, millisel juhul on talle kohaldatavad elukoha liikmesriigi õigusaktid.
- 46 Määruse nr 883/2004 artikli 13 lõike 1 punkti b alapunktis i on omakorda ette nähtud, et isiku suhtes, kes tavaliselt töötab kahes või enamas liikmesriigis, kohaldatakse selle liikmesriigi õigusakte, kus asub talle tööd andva ettevõtja või tööandja registrisse kantud asukoht või tegevuskoht, kui talle annab tööd üks ettevõtja või tööandja. Euroopa Kohus on sellega seoses täpsustanud, et isik saab nimetatud artikli 13 kohaldamisalasse kuuluda ainult tingimusel, et tavaliselt toimub oluline osa tema tegevusest

kahe või enama liikmesriigi territooriumil (vt selle kohta 13. septembri 2017. aasta kohtuotsus X, C-570/15, EU:C:2017:674, punktid 18 ja 19). Euroopa Kohtu käsutuses olevast toimikust ilmneb, et see tingimus on põhikohtuasja veoautojuhtide puhul täidetud.

- 47 Eelotsust taotleva kohtu esitatud andmetest ilmneb, et kõikide põhikohtuasjas mainitud veoettevõtjate registrijärgne asukoht on Madalmaades. AFMB kohta rõhutab see kohus, et tema registrijärgne asukoht tuleb lugeda Küprosel olevaks, mistõttu lähtuda tuleb sellest eeldusest.
- 48 Neil asjaoludel on mõiste „isik[...], kes töötab [...] ettevõtja juures“ määruse nr 1408/71 artikli 14 punkti 2 alapunkti a tähenduses, ja mõiste „tööandja“ määruse nr 883/2004 artikli 13 lõike 1 punkti b alapunkti i tähenduses (millega selles kontekstis tuleb samastada sama määruse samas sättes kasutatud mõiste „ettevõtja“) tõlgendus põhikohtuasja veoautojuhtidele kohaldatavate liikmesriigi sotsiaalkindlustusalaste õigusaktide kindlaksmääramisel otsustava tähtsusega, nagu sisuliselt leiab ka eelotsusetaotluse esitanud kohus.
- 49 Siinkohal tuleb märkida, et nimetatud määrustes ei ole nende mõistete tähenduse kindlaksmääramiseks viidatud liikmesriikide õigusele ega praktikale.
- 50 Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt tuleneb nii liidu õiguse ühetaolise kohaldamise kui ka võrdsuse põhimõtte nõuetest, et sellise liidu õigusnormi sõnastust, mis ei viita sõnaselgelt liikmesriikide õigusele õigusnormi tähenduse ja ulatuse kindlaksmääramiseks, tuleb tavaliselt kogu liidus tõlgendada autonoomselt ja ühetaoliselt ning sellise tõlgenduse andmisel tuleb arvesse võtta nii selle sätte sõnastust kui ka sätte konteksti ja asjaomase õigusakti eesmärki (19. märtsi 2020. aasta kohtuotsus *Compañía de Tranvías de La Coruña*, C-45/19, EU:C:2020:224, punkt 14 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 51 Käesoleva kohtuotsuse punktis 48 osutatud mõistetel on otsustav roll kohaldatavate liikmesriigi sotsiaalkindlustusalaste õigusaktide kindlaksmääramisel lähtuvalt määruse nr 1408/71 artiklis 14 ja määruse nr 883/2004 artiklis 13 ette nähtud kollisiooninormidest, ning nende mõistete autonoomne tõlgendamine on eriti oluline – nagu sisuliselt rõhutas ka kohtujurist oma ettepaneku punktis 39 – käesoleva kohtuotsuse punktis 41 esile toodud ühe liikmesriigi õigusaktide kohaldamise nõude tõttu, mille kohaselt tuleb kohaldatavaks määrata ainult ühe liikmesriigi õigusaktid.
- 52 Kõigepealt tuleb seoses kasutatud sõnadega märkida, et kuna mõiste „isik[...], kes töötab [...] ettevõtja juures“ määruse nr 1408/71 artikli 14 punkti 2 alapunkti a tähenduses, ja mõiste „tööandja“ määruse nr 883/2004 artikli 13 lõike 1 punkti b alapunkti i tähenduses ei ole määruses nr 1408/71 või määruses nr 883/2004 määratletud, tuleb Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt lähtuda nende sõnade harilikust tähendusest tavakeeles (vt analoogia alusel 3. septembri 2014. aasta kohtuotsus *Deckmyn ja Vrijheidsfonds*, C-201/13, EU:C:2014:2132, punkt 19 ning seal viidatud kohtupraktika).
- 53 Nende sõnade hariliku tähenduse kohta saab öelda, et üldjuhul tähendab „tööandja“ ja tema „töötajate“ vaheline suhe nendevahelise alluvussuhte olemasolu.
- 54 Järgmiseks tuleb seoses käesoleva kohtuotsuse punktis 48 mainitud mõistete kontekstiga kõigepealt meelde tuletada, et neid mõisteid sisaldavate määrustega kehtestatud kollisiooninormide süsteemi kohaldamine sõltub üksnes asjaomase töötaja objektiivsest olukorrast (vt selle kohta 4. juuni 2015. aasta kohtuotsus *Fischer–Lintjens*, C-543/13, EU:C:2015:359, punkt 38 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 55 Peale selle on Euroopa Kohus määrusele nr 883/2004 eelnenud sotsiaalkindlustusalaseid määrusi – täpsemalt nõukogu 25. septembri 1958. aasta määruses (EMÜ) nr 3 võõrtöötajate sotsiaalkindlustuse kohta (EÜT 1958, 30, lk 561) artikli 13 punktis a sisalduvaid kollisiooninorme töötajate lähetamise korral ja hiljem määruse nr 1408/71 artikli 14 lõike 1 punktis a sisalduvat kollisiooninormi – tõlgendades sisuliselt otsustanud, et ettevõtja, kelle „juures“ töötaja nende sätete tähenduses „tavaliselt“

töötajad, on ettevõtja, kelle alluvuses ta on, kusjuures see tingimus on tuletatav kõikidest kõnealuse töökohaga seotud asjaoludest (vt selle kohta 5. detsembri 1967. aasta kohtuotsus van der Vecht, 19/67, EU:C:1967:49, lk 457, ja 10. veebruari 2000. aasta kohtuotsus FTS, C-202/97, EU:C:2000:75, punkt 24).

- 56 Nimelt on Euroopa Kohus otsustanud, et ettevõtjat, kes lähetas töötaja teise liikmesriiki, et ta teeks seal tööd teise üksuse juures, tuli käsitada selle töötaja ainsa tööandjana, võttes arvesse, et kogu töösuhte vältel jäi kestma alluvussuhe selle töötaja ja selle tööandja vahel, mistõttu tuli töö lugeda tehtuks „selle ettevõtja heaks“ määruse nr 3 artikli 13 punkti a tähenduses. Euroopa Kohus täpsustas, et see alluvussuhe tulenes eelkõige asjaolust, et kõnealune ettevõtja maksis töötasu ja oleks võinud sama töötaja töölepingu üles öelda, kui töötaja oleks üksuses, kelle juures ta tööd tegi, oma ülesannete täitmisel vigu teinud (vt selle kohta 17. detsembri 1970. aasta kohtuotsus Manpower, 35/70, EU:C:1970:120, punktid 17, 18 ja 20).
- 57 Euroopa Kohus on ka rõhutanud, et selleks, et hinnata, kas töötaja puhul on tegemist „tavaliselt kahe või enama liikmesriigi territooriumil töötava isikuga“ määruse nr 1408/71 artikli 14 punkti 2 tähenduses (see mõiste sisaldub nüüdsest määruse nr 883/2004 artikli 13 lõikes 1), tuleb arvesse võtta võimalikku lahknevust ühelt poolt asjasse puutuvates töölepingutes sisalduvate andmete ning teiselt poolt selle vahel, kuidas nende lepingute alusel kohustusi praktikas täideti (vt selle kohta 4. oktoobri 2012. aasta kohtuotsus Format Urządzenia i Montażu Przemysłowe, C-115/11, EU:C:2012:606, punkt 41).
- 58 Euroopa Kohus täpsustas, et pädev asutus võib olukorrast sõltuvalt lisaks lepingudokumentide sõnastusele arvesse võtta ka muid tegureid, näiteks seda, kuidas asjaomase tööandja ja töötaja vahelisi samalaadseid töölepinguid on varem tegelikult täidetud, nende lepingute sõlmimise asjaolusid ja üldisemalt seda, milliste tunnustega on asjaomase ettevõtja tegevus ja kuidas see on korraldatud, niivõrd kui sellised tegurid võivad heita valgust sellele, milline kõnesolev töö tegelikult on (4. oktoobri 2012. aasta kohtuotsus Format Urządzenia i Montażu Przemysłowe, C-115/11, EU:C:2012:606, punkt 45).
- 59 Euroopa Kohus lisas, et kui muudest asjakohastest teguritest peale lepingudokumentide ilmneb, et tegelikult erineb töötaja olukord selles lepingus ettenähtust, tähendab kohustus kohaldada määrust nr 1408/71 nõuetekohaselt, et pädev asutus on lepingudokumentide sõnastusest hoolimata kohustatud lähtuma oma järeldustes asjaomase töötaja tegelikust olukorrast (vt selle kohta 4. oktoobri 2012. aasta kohtuotsus Format Urządzenia i Montażu Przemysłowe, C-115/11, EU:C:2012:606, punkt 46).
- 60 Võttes arvesse käesoleva kohtuotsuse punktides 52–59 mainitud aspekte, tuleb selle kohtuotsuse punktis 48 käsitletud mõistete puhul lähtuda asjaomase töötaja objektiivsest olukorrast ja tema töötamise kõigist asjaoludest.
- 61 Selles kontekstis tuleb tõdeda, et kuigi töölepingu sõlmimine töötaja ja ettevõtja vahel võib olla märk sellest, et nende vahel on alluvussuhe, ei ole ainuüksi selle asjaolu põhjal sellise suhte olemasolu võimalik lõplikult järeldada. Sellise järelduse tegemiseks on nimelt lisaks töölepingus formaalselt sisalduvale teabele vaja veel arvesse võtta seda, kuidas sellest lepingust töötajale ja ettevõtjale tulenevaid kohustusi praktikas täidetakse. Seega tuleb olenemata lepingudokumentide sõnastusest kindlaks teha üksus, kelle tegelikus alluvuses töötaja on, kes on tegelik töötasukulude kandja ja kellel on tegelik voli selle töötaja töölepingu üles öelda.
- 62 Tuleb märkida, et käesoleva kohtuotsuse punktides 60 ja 61 esitatud tõlgendust toetavad selle kohtuotsuse punktis 48 mainitud sätetega taotletavad eesmärgid ning üldisemalt määrused nr 1408/71 ja nr 883/2004 tervikuna.
- 63 Siinkohal olgu rõhutatud, et määruse nr 1408/71 eesmärk on tagada töötajate ja füüsilisest isikust ettevõtjate vaba liikumine Euroopa Liidus, arvestades samas liikmesriikide sotsiaalkindlustusalaste õigusaktide erijooni (vt selle kohta 9. märtsi 2006. aasta kohtuotsus Piatkowski, C-493/04,

EU:C:2006:167, punkt 19). Nagu nähtub määruse nr 883/2004 põhjendustest 1 ja 45, on selle määruse eesmärk ühtlasi tagada liikmesriikide sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimine, et kindlustada liidu piires liikuvate isikute vaba liikumine ja seeläbi aidata kaasa nende elustandardi ja tööhõive tingimuste paranemisele (13. juuli 2017. aasta kohtuotsus Szoja, C-89/16, EU:C:2017:538, punkt 34). Viimati nimetatud määrusega nimelt ajakohastati ja lihtsustati määruse nr 1408/71 norme, säilitades sellega ühtlasi sama eesmärgi, mis oli viimati nimetatud määrusel (6. juuni 2019. aasta kohtuotsus V, C-33/18, EU:C:2019:470, punkt 41 ja seal viidatud kohtupraktika).

- 64 Nagu nähtub käesoleva kohtuotsuse punktides 42–44, teenib seda eesmärki ka määruse nr 1408/71 artikli 14 punkt 2, kuna see näeb ette erandid selle määruse artikli 13 lõike 2 punktis a ette nähtud töökoha liikmesriigi reeglist just selleks, et vältida probleeme, mis muidu võiksid tuleneda viimati mainitud reegli kohaldamisest olukordadele, kus tegevus toimub kahes või enamas liikmesriigis. Sama kehtib ka määruse nr 883/2004 artikli 13 lõike 1 kohta, mis lihtsustab määruse nr 1408/71 artikli 14 punktis 2 olnud reegleid, ikka selleks, et samuti nagu viimati mainitud säte seesuguseid probleeme vältida.
- 65 Seda silmas pidades on käesoleva kohtuotsuse punktis 48 mainitud sätetes ette nähtud erireeglite eesmärk vastavalt selle kohtuotsuse punktis 41 käsitletud ühe riigi õigusaktide kohaldamise reeglile tagada, et kahes või enamas liikmesriigis töötavatele töötajatele kohaldataks ainult ühe liikmesriigi õigusakte, ning selleks on nendes sätetes ette nähtud ühendavad kriteeriumid, mis võtavad arvesse nende töötajate objektiivset olukorda, et lihtsustada nende liikumisvabadust.
- 66 Kui anda nendes sätetes kasutatud mõistetele tõlgendus, mis ei võta arvesse töötaja objektiivset olukorda, vaid lähtub ainult formaalsetest kaalutlustest nagu töölepingu sõlmimine, võimaldaks see ettevõtjatel muuta asukohta, mis võetakse arvesse kohaldatavate sotsiaalkindlustusalaste õigusaktide kindlaksmääramisel, ilma et see muutmine oleks päriselt seotud eesmärgiga tagada töötajate vaba liikumise õiguse tegelik teostumine.
- 67 See, kui ettevõtjatel võimaldataks eelmises punktis kirjeldatud viisil muuta asukohta, mis võetakse arvesse kohaldatavate sotsiaalkindlustusalaste õigusaktide kindlaksmääramisel, tähendaks pealegi, et eiratakse asjaolu, nagu on selgitatud käesoleva kohtuotsuse punktis 54 viidatud kohtupraktikas, et selle määruse nr 1408/71 artikli 14 punktis 2 ja määruse nr 883/2004 artikli 13 lõikes 1 ette nähtud kollisiooninormid ei sõltu mitte töötaja, ettevõtjate või liikmesriikide pädevate asutuste vabast valikust, vaid töötaja objektiivsest olukorrast.
- 68 On selge, et kummagi nimetatud määrusega kehtestatud süsteemi puhul on üksnes tegemist liikmesriikide sotsiaalkindlustusalaste õigusaktide koordineerimise süsteemiga, mitte nende õigusaktide ühtlustamisega. Sellisele süsteemile on aga omane, et püsima jäävad erinevused liikmesriikide sotsiaalkindlustusalaste õigusaktide vahel, eelkõige osas, mis puudutab teatava tegevusega tegelemise korral tasumisele kuuluvate sotsiaalkindlustusmaksete suurust (vt selle kohta 15. jaanuari 1986. aasta kohtuotsus Pinna, 41/84, EU:C:1986:1, punkt 20, ning 9. märtsi 2006. aasta kohtuotsus Piatkowski, C-493/04, EU:C:2006:167, punkt 20 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 69 Nende määruste eesmärk, mida on meenutatud käesoleva kohtuotsuse punktis 63, satuks aga ohtu, kui selle kohtuotsuse punktis 48 mainitud mõistetele antaks tõlgendus, mis võimaldab ettevõtjatel kasutada puhtalt kunstlikke konstruktsioone selleks, et kasutada liidu õigusnorme vaid liikmesriikide sotsiaalkindlustusskeemide erinevustest kasu lõikamiseks. Nende õigusnormide selline kasutamine võib avaldada nõrgendavat survet liikmesriikide sotsiaalkindlustussüsteemile ja lõpuks ka nende pakutava kaitse tasemele.
- 70 Viimaks ei saa eeltoodud kaalutlusi kahtluse alla seada argument, et need mõisted peaks põhinema üksnes töölepingu olemasolu kriteeriumil, põhjusel, et sellel hõlpsalt kontrollitaval kriteeriumil on eeliseid õiguskindluse seisukohalt, kuna see võimaldab tagada kohaldatava sotsiaalkindlustusskeemi parema ettenähtavuse.

- 71 Nagu ka Madalmaade valitsus õigesti väitis, võimaldabki nende mõistete tõlgendamine kriteeriumide kaudu, mille eesmärk on kindlaks määrata asjaomase töötaja tegelik olukord, nimelt tagada õiguskindluse põhimõtte järgimise.
- 72 Ühtlasi näevad nii määrused nr 1408/71 ja nr 574/72 kui ka määrused nr 883/2004 ja nr 987/2009 ette teavitamise ja koostöö mehhanismid käesoleva kohtuotsuse punktis 48 mainitud sätete nõuetekohaseks kohaldamiseks.
- 73 Selle kohta võib esiteks välja tuua, et lisaks sellele, et määruse nr 1408/71 artikkel 84a paneb selle määrusega hõlmatud asutustele ja isikutele kohustuse vahetada vastastikku teavet ja teha koostööd, on määruse nr 574/72 artiklis 12a muu hulgas ette nähtud normid, mis puudutavad liikmesriikide pädevate ametiasutuste vahelist teabevahetust määruse nr 1408/71 artikli 14 lõike 2 kohaldamisel.
- 74 Teiseks on määruses nr 883/2004 – näiteks selle artiklis 76 – selle määrusega hõlmatud asutustele ja isikutele ette nähtud võimalused ja kohustused vahetada vastastikku teavet ja teha koostööd, ja sama määruse artikli 13 kohaldamise menetlus, mis on ette nähtud määruse nr 987/2009 artiklis 16, kehtestatud just selleks, et asjaomaste asutuste ja isikute käsutuses oleks teave, mis on vajalik mõiste „tööandja“ nõuetekohaseks kohaldamiseks määruse nr 883/2004 artikli 13 lõike 1 punkti b alusel kohaldatavate õigusaktide kindlaksmääramiseks.
- 75 Eeltoodud kaalutlustest tuleneb, et määruse nr 1408/71 artikli 14 punkti 2 alapunkti a ja määruse nr 883/2004 artikli 13 lõike 1 punkti b alapunkti i kohaldamisel ei tule rahvusvahelisi vedusid tegev veoautojuht lugeda töötavaks mitte ettevõtja juures, kes on temaga formaalselt sõlminud töölepingu, vaid veoettevõtja juures, kelle alluvuses ta tegelikult on, kes on tegelik töötasukulude kandja ning kellel on tegelik voli tema tööleping üles öelda.
- 76 Käesoleval juhul ilmneb eelotsusetaotluse esitanud kohtu esitatud andmetest, et asjaomaseid veoautojuhte sidusid põhikohtuasjas kõne all olevatel ajavahemikel AFMBga töölepingud, milles AFMB oli määratletud kui nende töötajate tööandja ja Küprose tööõigus nimetatud kohaldatavaks õiguseks.
- 77 Eelotsusetaotlusest ilmneb siiski, et need veoautojuhid, kelle elukoht oli kõigi kõnealuste ajavahemike jooksul Madalmaades, olid enne AFMBga töölepingute sõlmimist veoettevõtjate endi poolt välja valitud ja nad töötasid pärast nimetatud lepingute sõlmimist nende veoettevõtjate arvel ja riisikol. Lisaks, kuigi nimetatud veoettevõtjate ning AFMB vahel sõlmitud masinapargi haldamise lepingud panid AFMB-le kohustuse hallata raskeveokeid ja kuigi AFMB oli vastutav personalihalduse eest, tuleneb eelotsusetaotluse esitanud kohtu edastatud andmetest, et tegelikkuses kandsid nende töötajate töötasukulu AFMB-le makstud tasu kaudu töötasu põhikohtuasjas kõne all olevad veoettevõtjad. Peale selle tõi veoettevõtja otsus loobuda kasutamast mõne veoautojuhi teenuseid üldjuhul kohe kaasa selle autojuhi töölepingu ülesütlemise AFMB poolt, mis tähendab – kui eelotsusetaotluse esitanud kohtu kontroll seda kinnitab –, et veoettevõtjal oli tegelik voli töölepingu ülesütlemise üle.
- 78 Viimaks tuleb lisada, et osa põhikohtuasja veoautojuhtidest olid enne AFMBga töölepingu sõlmimist juba veoettevõtjate töötajad ja et eelotsusetaotluse esitanud kohtu poolt tuvastatu kohaselt „jäi asjade igapäevane korraldus pärast AFMB kaasamist [veoautojuhtide] ja [veoettevõtjate] vahelisse suhtesse muutumatuks või muutus vaevumärgatavalt“, sest tegelikult jäid need veoautojuhid nende ettevõtjate täielikku käsutusse ja alluvusse.
- 79 Eeltoodud asjaoludest tuleneb, et olenemata sellest, milline liidu õigusakt – kas määrus nr 1408/71 või määrus nr 883/2004 – on põhikohtuasja veoautojuhtidele kohaldatav, tundub, et kõnealuste ajavahemike jooksul kuulusid nad veoettevõtjate töötajate hulka ja need ettevõtjad olid nende tööandjad esimesena nimetatud määruse artikli 14 punkti 2 alapunkti a ja teisena nimetatud määruse

artikli 13 lõike 1 punkti b tähenduses, mistõttu näib, et neile on kohaldatavad Madalmaade sotsiaalkindlustusalased õigusaktid, kuid eelotsusetaotluse esitanud kohtul tuleb neid asjaolusid siiski kontrollida.

- 80 Kõiki eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb esimesele küsimusele vastata, et määruse nr 1408/71 artikli 14 punkti 2 alapunkti a ja määruse nr 883/2004 artikli 13 lõike 1 punkti b alapunkti i tuleb tõlgendada nii, et rahvusvahelisi vedusid tegeva veoautojuhi tööandja nende sätete tähenduses on ettevõtja, kelle tegelikus alluvuses see veoautojuht on, kes on tegelik töötasukulude kandja ja kellel on tegelik voli tema tööleping üles öelda, ja mitte ettevõtja, kellega see veoautojuht on sõlminud töölepingu ja kes on selles lepingus formaalselt määratletud kui selle autojuhi tööandja.

Teine ja kolmas küsimus

- 81 Arvestades esimesele küsimusele antud vastust, ei ole teisele ja kolmandale küsimusele vaja vastata.

Kohtukulud

- 82 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamise seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (suurkoda) otsustab:

Nõukogu 14. juuni 1971. aasta määruse (EMÜ) nr 1408/71 sotsiaalkindlustusskeemide kohaldamise kohta ühenduse piires liikuvate töötajate, füüsilisest isikust ettevõtjate ja nende pereliikmete suhtes (nõukogu 2. detsembri 1996. aasta määrusega (EÜ) nr 118/97 muudetud ja ajakohastatud redaktsioonis, mida on muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 31. märtsi 2004. aasta määrusega (EÜ) nr 631/2004) artikli 14 punkti 2 alapunkti a ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2004. aasta määruse (EÜ) nr 883/2004 sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimise kohta (muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. mai 2012. aasta määrusega (EÜ) nr 465/2012) artikli 13 lõike 1 punkti b alapunkti i tuleb tõlgendada nii, et rahvusvahelisi vedusid tegeva veoautojuhi tööandja nende sätete tähenduses on ettevõtja, kelle tegelikus alluvuses see veoautojuht on, kes on tegelik töötasukulude kandja ja kellel on tegelik voli tema tööleping üles öelda, ja mitte ettevõtja, kellega see veoautojuht on sõlminud töölepingu ja kes on selles lepingus formaalselt määratletud kui selle autojuhi tööandja.

Allkirjad